

**LIETUVOS RESPUBLIKOS MUITINĖS ĮSTATYMO NR. IX-2183 PAKEITIMO
ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIŲ ADMINISTRAVIMO ĮSTATYMO
NR. IX-2112 12, 15 IR 133¹ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS
RESPUBLIKOS VIDAUS TARNYBOS STATUTO 2, 4, 6 IR 24 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTŲ AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos maitinės įstatymo Nr. IX-2183 pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Maitinės įstatymo projektas), Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 12, 15 ir 133¹ straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Mokesčių administravimo įstatymo pakeitimo projektas), Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto 2, 4, 6 ir 24 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Vidaus tarnybos statuto pakeitimo projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai) tikslas – didinti Lietuvos Respublikos maitinės veiklos efektyvumą ir skaidrumą, spartinti maitinės sprendimų priėmimą, maitinės paslaugų suteikimą ir sudaryti geresnes verslo sąlygas bei didinti jos konkurencingumą.

Siekiant šių tikslų siūloma optimizuoti Lietuvos Respublikos maitinės organizacinę struktūrą atsisakant juridinio asmens (biudžetinės įstaigos teisinės formos) statuso Maitinės departamentui prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Maitinės departamentas) pavaldžioje maitinės įstaigoje (teritorinėse maitinėse ir specialiosiose maitinės įstaigoje), jas prijungiant prie Maitinės departamento, o Maitinės departamento pavadinimą pakeisti į Lietuvos maitinę. Tokiu būdu vietoj 8 juridinių asmenų (maitinės įstaigų) veiktų vienas juridinis asmuo – Lietuvos maitinė (toliau – maitinė) su nauja patvirtinta struktūra, kuri įgyvendintų visas maitinei priskirtas funkcijas.

Pagrindinis tikslas keisti Maitinės įstatymą yra maitinės pertvarka – t.y. Lietuvos Respublikos maitinės pertvarkymas į vieną juridinį asmenį. Viešojo administravimo įstatymas šiuo metu, iš esmės, nustato dviejų hierarchinių lygių valdymo sistemą – departamentas (valdyba) ir skyrius (tarnyba). Akivaizdu, kad pertvarkius Lietuvos Respublikos maitinę į vieną juridinį asmenį Viešojo administravimo įstatyme nustatyta dviejų lygių valdymo sistema yra nepakankama ir nebūtų efektyvi nei funkcinė nei vadybine prasme.

Tokiu būdu Projektu maitinėje siūloma nustatyti trijų hierarchinių lygių sistemą - biuras, departamentas (valdyba), skyrius (tarnyba), be to siūloma nustatyti specifinius padalinius – postus ir mokyklą.

Biuras būtų stambiausias struktūrinis padalinys steigiamas tuomet, kai reikia organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti keletą maitinės veiklos sričių. Galiojantis teisinis reguliavimas nustato statutinės biuro viršininko pareigybės kitokią lygį nei nustatyta Viešojo administravimo įstatyme. Vidaus tarnybos statuto priede biuro viršininko pareigybė priskirta 3 pareigybių grupei, kas atitinka statutinės įstaigos vadovo lygį.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Maitinės departamentas ir Lietuvos Respublikos finansų ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

3.1. Lietuvos Respublikos maitinės įstatyme nustatyta, kad maitinę sudaro Maitinės departamentas, teritorinės maitinės ir specialiosios maitinės įstaigos. Maitinės departamentas yra maitinės veiklai vadovaujanti įstaiga. Teritorinė maitinė ir specialioji maitinės įstaiga yra Maitinės departamento generalinio direktoriaus įsteigtos ir jam atskaitingos biudžetinės įstaigos. 2012 metais maitinėje centralizavus personalo, finansų, dokumentų ir turto valdymo funkcijas, Maitinės departamentui pavaldžių įstaigų vadovai neatlieka visų biudžetinės įstaigos vadovui būdingų funkcijų, tačiau dėl šiuo metu esančio teisinio reguliavimo atskiri juridiniai asmenys turi tvarkyti

finansų, turto, dokumentų valdymo klausimus, kas reikalauja papildomų žmogiškųjų išteklių, todėl tikslinga šias funkcijas centralizuoti visiškai, o tam būtina sujungti visas muitinės įstaigas į vieną juridinį asmenį.

Šiuo metu tiek Muitinės departamento, tiek jam pavaldžių muitinės įstaigų pareigūnus, karjeros valstybės tarnautojus ir darbuotojus, dirbančius pagal darbo sutartis, priima į pareigas, perkelia į kitas pareigas, skatina, skiria tarnybinės nuobaudas ir atleidžia iš pareigų Muitinės departamento generalinis direktorius.

3.2. Muitinės įstatymas nustato, kad muitinės postai yra teritorinių muitinių struktūriniai padaliniai, veikiantys Muitinės departamento nustatytose vietose ir atliekantys muitinės formalumus ir kitas Muitinės departamento arba teritorinės muitinės jiems nustatytas funkcijas. Muitinės mobiliosios grupės yra mobilieji teritorinių muitinių arba specialiųjų muitinės įstaigų struktūriniai padaliniai, vykdanys muitinės priežiūrą, atliekantys jų kompetencijai priskirtus muitinės formalumus ir kitas Muitinės departamento, teritorinės muitinės arba specialiosios muitinės įstaigos jiems pavestas funkcijas. Muitinės posto pareigūnų tarnybos vieta yra teritorinės muitinės, į kurią skiriamas muitinės posto pareigūnas, veiklos zona.

3.3. Muitinės įstatymo 15 straipsnio 7 dalyje nurodyta, kad Muitinės departamento generalinis direktorius gali sudaryti jam patariantį organą – Muitinės departamento kolegiją, tvirtina jos sudėtį ir nuostatus. To paties straipsnio 8 dalyje nurodyta, kad Reglamento (ES) Nr. 952/2013 14 straipsnio 2 dalyje nurodytiems tikslams pasiekti, šio straipsnio 2 dalies 13 punkte nurodytoms konsultacijoms vykdyti ir kitiems ekonominės veiklos vykdytojams aktualiems muitinės veiklos klausimams nagrinėti sudaromas Muitinės konsultacinis komitetas. Šio komiteto struktūrą, sudėtį ir nuostatus tvirtina Muitinės departamento generalinis direktorius.

3.4. Muitinės įstatymas reglamentuoja muitinės įstaigų sprendimų priėmimą ir apskundimo tvarką. Muitinės įstaigų sprendimai priimami pagal 2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas, 22, 23, 27, 28, 29 ir 30 straipsnius. Muitinės įstatyme nustatyta, kad teritorinių muitinių ir specialiųjų muitinės įstaigų sprendimai ar jų nepriėmimas skundžiami Muitinės departamentui, Muitinės departamento sprendimai ar jų nepriėmimas – Lietuvos administracinių ginčų komisijai arba administraciniam teismui.

3.5. Muitinės įstatyme nustatyta, kad Muitinės departamentas išimties tvarka gali pratęsti asmens skundo dėl jam apskųstų teritorinių muitinių ir specialiųjų muitinės įstaigų sprendimų ar jų nepriėmimo nagrinėjimo terminą, bet ne ilgiau kaip 10 dienų.

3.6. Muitinės įstatymo nuostatos dėl muitinės įstaigų sprendimų apskundimo ir skundų nagrinėjimo tvarkos nėra taikomos mokestiniams ginčams.

3.7. Muitinės įstatyme nustatyta, kad įgyvendinant Reglamento (ES) Nr. 952/2013 51 straipsnio 1 dalį, dokumentai ir informacija saugomi kaip apskaitos dokumentai Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymo nustatyta tvarka, bet ne trumpiau kaip 8 metus, neatsižvelgiant į juos saugančių asmenų naudojamas informacijos kaupimo laikmenas. Muitinės turimos informacijos saugojimo terminai nenustatyti.

3.8. Muitinės įstatyme nustatyta, kad, taikant muitinės įgyvendinamus teisės aktus, reikšmingu teisės aktų pažeidimu laikoma asmens arba juridinio asmens darbuotojo padaryta nusikalstama veika arba administracinis nusižengimas, už kurį šiems asmenims paskirta didesnė kaip 1 500 eurų administracinė bauda, kartotiniu teisės aktų pažeidimu – antras ir kiekvienas paskesnis administracinis nusižengimas, išskyrus mažai pavojingą (mažareikšmį) pažeidimą, kuris pagal šį įstatymą nelaikytinas reikšmingu. Muitinės įstatyme nenustatyta, kad reikšmingu teisės aktų pažeidimu laikoma ir pagal kitus specialiuosius įstatymus skirtos baudos.

3.9. Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas nustato, kad muitinė laikoma mokesčių administratoriumi, Muitinės departamentas – centriniu mokesčių administratoriumi, o teritorinė muitinė ir specialioji muitinės įstaiga (jeigu jų nuostatuose yra numatytas mokesčių administravimo funkcijų atlikimas) – vietos mokesčių administratoriais.

3.10. Mokesčių administravimo įstatyme nustatyta, kad muitinės atliekamo mokesčio patikrinimo ataskaitą pasirašo muitinės administruojamų mokesčių patikrinimą atlikęs mokesčių

administratoriaus pareigūnas ir to mokesčių administratoriaus viršininkas arba jo tam įgaliotas pareigūnas.

3.11. Vidaus tarnybos statute vartojama sąvoka „Muitinės departamentas“ ir pateikiama finansų ministro valdymo srities statutinių įstaigų struktūra.

4. Kokios siūlomos naujos esminės teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

4.1. Tęsiant 2012 metais pradėtą muitinės vykdomų funkcijų centralizavimo procesą, Muitinės įstatymo projektu siūloma optimizuoti muitinės organizacinę struktūrą ir atsisakyti juridinio asmens statuso Muitinės departamentui pavaldžiose muitinės įstaigose. Tokiu būdu būtų sudarytos teisinės prielaidos reorganizuoti Muitinės departamentui pavaldžias muitinės įstaigas, prijungiant jas prie Muitinės departamento ir pakeičiant Muitinės departamento pavadinimą į Lietuvos muitinę. Kitų juridinių asmenų prijungimo būdas leistų sumažinti reorganizacijos administracinę naštą ir sumažintų darbuotojų, kuriems būtų įteikti išpėjimo lapeliai, skaičių, lyginant su reorganizavimu juridinių asmenų sujungimo būdu. Pavadinimas Lietuvos muitinė pasirinktas atsižvelgiant į Lietuvos policijos pavyzdį, siekiant suvienodinti įstaigų pavadinimus. Muitinės įstatymo projekte atsisakoma teritorinių muitinių ir specialiųjų muitinės įstaigų, o vietoj jų muitinėje būtų steigiami biurai, valdybos, mokykla, departamentai, skyriai, poskyriai, muitinės postai, kurie atliktų muitinei priskirtas funkcijas. Siūlomi pakeitimai leistų atsisakyti pridėtinės vertės nekuriančių procesų vidaus administravimo srityje (atskirų juridinių asmenų, finansų, turto, dokumentų valdymo klausimai) bei leistų nukreipti atsilaisvinusius išteklius muitinei pavestoms funkcijoms vykdyti, paspartintų muitinės sprendimų priėmimą ir muitinės formalumų atlikimą, užtikrintų vienodą muitų teisės aktų interpretavimą ir taikymą bei vienodus kontrolės standartus visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Tai taip pat didintų muitinės veiklos efektyvumą ir muitinės teikiamų paslaugų kokybę. Įvykdyti pokyčiai leis sutaupyti apie 20 procentų pareigybių aptarnavimo funkcijas atliekančiuose padaliniuose (dokumentų, turto ir finansų valdymo). Sutaupyti žmogiškieji ištekliai bus panaudoti muitinės tiesioginėms funkcijoms vykdyti, perkelti pokyčių metu atsilaisvinančias pareigybes į muitinės postus. Pažymėtina, kad stabiliai didėjantis smulkiųjų siuntų, siunčiamų į Lietuvą iš trečiųjų šalių, skaičius (palyginti 2024 ir 2025 metus per tą patį laikotarpį mažos vertės pašto siuntų importo deklaracijų skaičius išaugo 44 procentais – nuo 3,1 mln. iki 4,4 mln.), reikalauja papildomų muitinės išteklių postuose, kad būtų tinkamai atliekamos muitinei pavestos funkcijos. Pokyčių metu atsilaisvinantys ištekliai bus panaudoti būtent smulkiųjų siuntų kontrolei sustiprinti. Be to, siekis užtikrinti spartesnę transporto priemonių sienos kirtimą, nemažinant muitinės kontrolės lygio, atsižvelgiant į tarptautinių ir nacionalinių sankcijų įgyvendinimą, taip pat reikalauja didesnių žmogiškųjų išteklių pasienio postuose.

Motyvai dėl juridinių asmenų sujungimo į vieną:

- valdymo supaprastinimas – lengviau priimami sprendimai, tolygesnis jų įgyvendinimas, sumažinta administracinė našta, pasikartojančių funkcijų dubliavimo ir koordinavimo sudėtingumo eliminavimas;

- efektyvesnis finansų valdymas – bendras biudžetas, finansinės ataskaitos ir bendra apskaitos sistema, finansinės apskaitos išlaidų mažinimas, galimybė efektyviau paskirstyti išteklius padaliniams pagal poreikį;

- bendra strategija ir identitetas – būtų formuoti galima bendrą Lietuvos muitinės įvaizdį (šiuo metu kiekviena įstaiga pristato save, naudoja skiriamąją ir įstaigos pavadinimą pabrėžiančią simboliką), komunikacijos strategiją ir reputaciją, nebeliktų tarpusavio konkurencijos ir nesuderintų sprendimų, stipresnis įvaizdis tarp partnerių ir valstybinių institucijų;

- veiklos ir paslaugų integracija – lengviau optimizuoti procesus, suvienodinti darbo standartus, vidaus taisykles, bendros praktikos taikymą, greitesnę informacijos sklaidą ir bendradarbiavimas tarp padalinių;

Personalo ir išteklių valdymo nauda – galima racionaliau panaudoti žmogiškuosius išteklius, reikia mažiau personalo administruojant įstaigos procesus, galimybė konsoliduoti tam tikras

funkcijas, aiškesnė karjeros galimybė, bendra darbuotojų motyvavimo sistema, lengviau perkelti darbuotojus pagal poreikį tarp padalinių;

- teisinės ir administracinės naštos mažinimas – vienas juridinis asmuo – viena atsakomybė, vienas steigimo dokumentas, lengviau užtikrinti atitiktį teisės aktams ir kontrolės institucijų reikalavimams;

- ekonominė nauda – planuojama iki 30 procentų mažesnės veiklos sąnaudos institucijai administruoti, tikėtini pigesni pirkimai, sutartys ir paslaugos dėl didesnio kiekio, efektyvesnis turto naudojimas, transportas, įranga;

- aiškesnis atsakomybių paskirstymas, visi turimi įpareigojimai, teisės ir sutartys bus perimti vieno juridinio asmens vardu, veiklą lengviau bus derinti su institucijomis (pavyzdžiui, šiuo metu įgyvendinami projektai, kurių veiklas įgyvendina atskirų įstaigų maitinės darbuotojai ir įstaigos, tačiau informacinė sistema yra viena, įregistruota Maitinės departamento vardu).

4.2. Atsižvelgiant į siūlomą juridinių asmenų statuso atsisakymą teritorinėse maitinėse ir specialiosiose maitinės įstaigose Maitinės įstatymo projekte taip pat siūloma tikslinti kitas su šiuo pertvarkymu susijusias įstatymo nuostatas, maitinės sąvoką, maitinės įstaigų kompetenciją priskirti maitinei arba jos struktūriniams padaliniams.

Maitinės įstatymo projekto 21 straipsnyje numatoma, kad Maitinės biuro vadovui ir jo pavaduotojui (pavaduotojams), valdybos vadovui ir jo pavaduotojui (pavaduotojams), mokyklos vadovui ir jo pavaduotojui (pavaduotojams), maitinės posto vadovui ir jo pavaduotojui (pavaduotojams) taikoma Vidaus tarnybos statuto nustatyta pareigūnų rotacija. Pažymėtina, kad po reorganizacijos nebeliks periodinio pareigūnų pareigų atlikimo vietos keitimo ir pareigūnai bus priskiriami prie konkretaus posto, atsiranda poreikis, siekiant korupcijos prevencijos tikslų, periodiškai rotuoti minėtų struktūrinių padalinių vadovus ir jų pavaduotojus.

4.3. Maitinės įstatymo projekto 17 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad maitinės generalinis direktorius gali sudaryti patariamąsias kolegijas ir konsultacinius komitetus, tvirtinti jų sudėtį ir nuostatus. Pažymėtina, kad šia nuostata iš esmės nėra keičiamas teisinis reguliavimas, tačiau joje sujungiamos galiojančios Maitinės įstatymo redakcijos 15 straipsnio 7 ir 8 dalys, paliekant galimybę šių organų funkcijas detalizuoti maitinės generalinio direktoriaus tvirtinamuose jų nuostatuose.

4.4. Maitinės įstatymo projekto 10 straipsnyje siūloma nustatyti papildomas naujas teises maitinei (apriboti maitinės formalumų atlikimą asmeniui, dėl kurio padaryto Lietuvos Respublikoje įgyvendinamų tarptautinių sankcijų ir ribojamųjų priemonių pažeidimo maitinė atlieka tyrimą, kol bus baigtas tyrimas asmens atžvilgiu arba asmuo pateiks maitinei įrodymus, kad pašalino trūkumus, kurie lėmė Lietuvos Respublikoje įgyvendinamų tarptautinių sankcijų ir ribojamųjų priemonių pažeidimą). Vadovaujantis Lietuvos Respublikos tarptautinių sankcijų įstatymo 11 straipsnio 3 dalies 3 punktu, Maitinės departamentas yra viena iš kompetentingų institucijų, užtikrinančių tarptautinių sankcijų Lietuvos Respublikoje įgyvendinimą pagal jai priskirtas veiklos sritis. Pagal Tarptautinių sankcijų įstatymo 14 ir 15 straipsnių nuostatas, Maitinės departamentas tiria juridinių asmenų padarytus tarptautinių sankcijų pažeidimus ir taiko poveikio priemones. Tarptautinių sankcijų pažeidimų tyrimai dažnai užsitęsia dėl būtinumo surinkti įrodymus, pagrindžiančius tarptautinių sankcijų nesilaikymą, tačiau tuo metu tiriamas asmuo toliau užsiima ekonomine veikla, kuria gali būti pažeidžiamos tarptautinės sankcijos. Tam, kad tarptautinių sankcijų įgyvendinimas būtų veiksmingas, būtina suteikti aiškius įgaliojimus maitinei apriboti maitinės formalumų atlikimą asmeniui, dėl kurio maitinės įgyvendinamų teisės aktų pažeidimo maitinė atlieka tyrimą, kol nebus baigtas tyrimas asmens atžvilgiu arba asmuo pateiks maitinei įrodymus, kad pašalino trūkumus, kurie lėmė maitinės įgyvendinamų teisės aktų pažeidimą. Siūlomas teisinis reglamentavimas atitinka 2014 m. liepos 31 d. Tarybos reglamento 833/2014 dėl ribojamųjų priemonių atsižvelgiant į Rusijos veiksmus, kuriais destabilizuojama padėtis Ukrainoje, 8 straipsnio 1 dalies („valstybės narės nustato taisyklės dėl sankcijų, <...>, ir imasi visų būtinų priemonių, kad būtų užtikrintas jų įgyvendinimas“) ir 12e straipsnio 3 dalies („maitinės neleidžia išleisti prekių, jei jos turi pagrįstų priežasčių įtarti sankcijų apėjimą, ir neleidžia prekių reeksportuoti į Rusiją“) nuostatas ir leis veiksmingai taikyti draudimų ir apribojimų vykdymo užtikrinimo priemones ir užkardyti mėginimus apeiti sankcijas.

4.5. Taip pat siekiant užtikrinti, kad pagal Tarptautinių sankcijų įstatymo 15 straipsnio nuostatas už tarptautinių sankcijų pažeidimus juridiniam asmeniui skiriama poveikio priemonė būtų išieškota ir juridinis asmuo, žinodamas apie jam gresiantį poveikio priemonės pritaikymą, negalėtų nuslėpti lėšų ar kitokio turimo turto, tikslinga suteikti teisę muitinei taikyti mokestinės prievolės užtikrinimo būdus, numatytus Mokesčių administravimo įstatymo 95 straipsnio 1 dalies 2–5 punktuose, tais atvejais, kai atliekamas tyrimas asmens atžvilgiu dėl galimo Lietuvos Respublikoje įgyvendinamų tarptautinių sankcijų ir ribojamųjų priemonių pažeidimo, galimos skolos, baudos ar kito įsipareigojimo muitinei įvykdymo užtikrinimo.

4.6. Gerinant muitinės postų pareigūnų tarnybos sąlygas, šių pareigūnų tarnybos vietą siūloma nustatyti muitinės posto veiklos zonoje, tokiu būdu pareigūnai būtų labiau užtikrinti tarnybos sąlygų aiškumu ir tęstinumu. Muitinės pajėgų valdymui minėtas siūlymas didesnės įtakos neturės, nes Vidaus tarnybos statutas numato atvejus, kai pareigūnai gali būti perkeltami į kitus padalinius ar pareigas.

4.7. Muitinės įstatymo projekto 34 straipsnyje, atsižvelgiant į numatomą muitinės organizacinę struktūrą, siūloma tikslinti muitinės sprendimų, susijusių su muitų teisės aktų taikymu, apskundimo tvarką: skundai dėl muitinės struktūrinių padalinių sprendimų būtų teikiami muitinei, dėl muitinės sprendimų ar jų nepriėmimo – Lietuvos administracinių ginčų komisijai arba Regionų administraciniam teismui.

Lietuvos muitinė, veikdama kaip mokesčių administratorius, priima sprendimus pagal Mokesčių administravimo įstatymą, todėl tikslinga patikslinti šių sprendimų apskundimo tvarką numatant, kad visi muitinės sprendimai, kurie priimami vadovaujantis Mokesčių administravimo įstatymu, būtų skundžiami pagal Mokesčių administravimo įstatymą. Tokiu būdu būtų suvienodinta tiek muitinės, tiek Valstybinės mokesčių inspekcijos, kaip mokesčių administratorių, priimamų sprendimų apskundimo tvarka.

4.8. Muitinės įstatymo projektu siūloma sudaryti galimybę muitinės generaliniam direktoriui išimties tvarka pratęsti asmens skundo dėl muitinės struktūrinių padalinių sprendimų nagrinėjimo terminą ne ilgiau kaip 30 dienų. Toks skundo nagrinėjimo pratęsimo terminas numatytas ir Mokesčių administravimo įstatyme nagrinėjant mokestinius ginčus. Galimybė pratęsti skundo nagrinėjimo terminą iki 30 dienų reikalinga dėl to, kad kartais teisingam ir objektyviam skundo išnagrinėjimui būtina atlikti papildomą tyrimą ir (arba) gauti papildomos informacijos iš kitų Lietuvos ir užsienio šalių institucijų ar iš paties skundą padavusio asmens.

4.9. Muitinės įstatymo projekto 28 straipsniu nustatomas didesnis, t. y. 10 metų dokumentų ir informacijos saugojimo terminas. Šiuo pakeitimu siekiama sudaryti sąlygas įgyvendinti Reglamento (ES) Nr. 952/2013 103 straipsnio 2 dalies nuostatą, pagal kurią, jei skolos muitinei atsiradimo priežastis buvo veiksmas, dėl kurio tada, kai jis buvo įvykdytas, galėjo būti iškelta baudžiamoji byla, 1 dalyje nustatytas 3 metų laikotarpis pagal nacionalinę teisę pratęsiamas mažiausiai iki 5, o daugiausia iki 10 metų, taip pat šią nuostatą suderinti su galiojančio Muitinės įstatymo 43 straipsnio nuostata. Muitinės įstatymo projekto 12 straipsnyje nustatomas muitinės turimos informacijos saugojimo terminas atsižvelgiant į pirmiau minėtas Reglamento (ES) Nr. 952/2013 103 straipsnio 2 dalies ir Muitinės įstatymo 43 straipsnio nuostatas bei 2025 m. kovo 13 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2025/512 dėl elektroninių sistemų, skirtų informacijos mainams vykdyti ir tai informacijai saugoti vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 952/2013, kūrimo, priežiūros ir naudojimo techninių priemonių, 120 straipsnio 2 dalyje nustatytus terminus.

4.10. Muitinės įstatymo projekto 65 straipsnio pakeitimu siekiama Muitinės įstatymo nuostatas suderinti su Reglamento (ES) Nr. 952/2013 39 straipsnio a punktu ir jį įgyvendinti, t. y. apibrėžti reikšmingų arba kartotinių muitų teisės aktų ir mokesčių taisyklių pažeidimą atsižvelgiant į tai, kad muitinė baudas skiria ne tik pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksą, bet ir specialiuosius įstatymus – Tarptautinių sankcijų įstatymą, Mokesčių administravimo įstatymą, Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymą, Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymą.

4.11. Muitinės įstatymo projektas papildomas nuostatomis dėl muitinės kursantų. Numatoma, kad muitinės kursanto statusą įrodo kursanto pažymėjimas. Taip pat pažymima, kad kiti muitinės kursanto statuso klausimai reglamentuojami Vidaus tarnybos statute.

4.12. Atsižvelgiant į Muitinės įstatymo projekte siūlomus pakeitimus, Mokesčių administravimo įstatymo pakeitimo projekte siūloma teritorinių muitinių ir specialiųjų muitinės įstaigų nelaikyti vietos mokesčių administratoriais. Pagal šiuo metu galiojančio Mokesčių administravimo įstatymo 25 straipsnio 2 dalį, centrinis mokesčių administratorius gali atlikti visas vietos mokesčių administratoriaus kompetencijai priskirtas funkcijas, jei tai nustatyta centrinio mokesčių administratoriaus nuostatuose, todėl, įgyvendinus siūlomus pakeitimus, muitinė atliktų centrinio mokesčių administratoriaus funkcijas, o įgalioti muitinės struktūriniai padaliniai – vietos mokesčių administratoriaus funkcijas.

4.13. Mokesčių administravimo pakeitimo įstatymo projekte, atsižvelgiant į numatomą muitinės organizacinę struktūrą, siūloma nustatyti, kad muitinės atliekamo mokestinio patikrinimo ataskaitą pasirašo patikrinimą atlikęs vietos mokesčių administratoriaus pareigūnas ir patikrinimą atlikusio vietos mokesčių administratoriaus vadovas.

4.14. Vidaus tarnybos statuto pakeitimo projekte siūloma pakeisti Muitinės departamento sąvoką į Lietuvos muitinę ir atsisakyti finansų ministro valdymo srities statutinių įstaigų struktūros, paliekant tik centrinę statutinę įstaigą – Lietuvos Respublikos muitinę.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Laukiami teigiami Įstatymų projektų rezultatai aptarti aiškinamojo rašto 4 punkte.

Priėmus Įstatymų projektus neigiamų pasekmių nenumatoma.

Poveikis atitinkamai sričiai

Muitinės įstatymo projekte siekiama muitinę pertvarkyti į vieną juridinį asmenį, t. y. atsisakoma teritorinių muitinių ir specialiųjų muitinės įstaigų, o vietoj jų muitinėje būtų steigiami muitinės struktūriniai padaliniai, kurie atliktų muitinei priskirtas funkcijas, (biurai, valdybos, mokykla, departamentai, skyriai, poskyriai, muitinės postai).

Siekiami rezultatai nurodyti šio aiškinamojo rašto 4.1 papunktyje. Numatoma, kad šie pakeitimai bus ilgalaikiai ir reikšmingi, nes leis efektyviau paskirstyti žmogiškuosius išteklius (kaip minėta, 20 procentų pareigybių, kurių funkcijos susijusios su dokumentų, turto ir finansų valdymu, bus pavesta atlikti tiesiogines muitinės funkcijas). Taip pat planuojama sutaupyti iki 30 procentų institucijos administravimo veiklos sąnaudų (tikėtini pigesni pirkimai, dėl didesnio kiekio mažesnės sutarčių ir paslaugų kainos, efektyvesnis turto naudojimas, transportas, įranga).

Pažymėtina, kad, įgyvendinant muitinės pertvarką, planuojama priimti nemažai su tuo susijusių sprendimų: bus vykdomos konsultacijos su darbuotojų atstovais, rengiamas muitinės struktūros projektas ir struktūrinių padalinių nuostatai, taip pat bus rengiami išpėjimai dėl pareigybių naikinimo ir siūlymai eiti pareigas. Be to, bus vykdomas sutartinių įsipareigojimų inventorizavimas, rengiamas ir įgyvendinamas informacinių technologijų pokyčių planas. Rengiantis pertvarkai reikės parengti įvairių teisės aktų projektus, nustatant vienodas muitinės procedūras, perkelti darbuotojus į kitus struktūrinius padalinius, perduodant turtą ir kt. Šiuos veiksmus planuojama atlikti naudojant turimus žmogiškuosius išteklius ir turimus valstybės biudžeto asignavimus.

Nors pats muitinės pertvarkos įgyvendinimas pareikalaus nemažai Muitinės departamento įdirbio, baigus pertvarką, planuojamos minėtos teigiamos pasekmės muitinės vidaus administravimui, personalo ir finansų valdymui. Neigiamų pasekmių nenumatoma nei muitinės vidaus administravimui, nei muitinės tiesioginių funkcijų vykdymui. Muitinės atliekamų funkcijų kokybė dėl pertvarkos neturėtų nukentėti. Priešingai, planuojami vienodi darbo standartai, numatoma greitesnė informacijos sklaida turėtų teigiamai paveikti muitinės formalumus (plačiau šio aiškinamojo rašto 7 punkte).

Pažymėtina, kad vykdant muitinės pertvarką neplanuojama mažinti darbuotojų skaičiaus. Darbuotojams, kurių veiklos sritis keisis, planuojami perkvalifikavimo kursai. Tokiems darbuotojams, kaip minėta, bus pavesta vykdyti muitinės funkcijas, kurioms atlikti šiuo metu trūksta pajėgumų.

Poveikis valstybės finansams

Įstatymams įgyvendinti ir muitinei pertvarkyti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės. Numatoma, kad galimos su pertvarka susijusios išlaidos bus dengiamos iš Muitinės departamentui skirtų asignavimų. Kitų valstybės institucijų išlaidų Muitinės įstatymo projektui įgyvendinti neprireiks.

Kaip minėta, įgyvendinus muitinės pertvarką, planuojama sutaupyti iki 30 procentų lėšų, skirtų institucijai administruoti. Tai lems išigyjant prekes ir paslaugas didesniai darbuotojų skaičiui, perkant didesnius paslaugų ar prekių kiekius, centralizuotai ir efektyviai naudojant turtą sutaupytos lėšos.

Įstatymų projektų poveikis valstybės tarptautiniams finansiniams įsipareigojimams nenumatomas.

Poveikis administracinei naštai

Įgyvendinta muitinės pertvarka leis supaprastinti muitinės valdymą ir sumažinti administracinę naštą įstaigos viduje – leis suvienodinti darbo standartus, darbų koordinavimą, peržiūrėti ir optimizuoti procesus, atsisakant pasikartojančių funkcijų dubliavimo ir kt.

Kitoms valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms administracinės naštos pokyčių nenumatoma (papildomų įpareigojimų kitoms institucijoms nekyla, prašyti kitų įstaigų surinkti ar teikti papildomą informaciją nereikės). Taip pat nenumatoma papildomos administracinės naštos fiziniams ar juridiniams asmenims.

Poveikis teisinei sistemai

Įstatymų projektai neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai, įstatymams ir įstatymų įgyvendinamiesiems bei kitiems teisės aktams. Numatomas teisinis reguliavimas nekartoja jau įtvirtinto reguliavimo, neižvelgiama teisės normų kolizijos ar konkurencijos. Įstatymų projektai neprieštarauja Europos Sąjungos teisei ir tarptautinėms sutartims, jais į nacionalinę teisę neperkeliami Europos Sąjungos teisės aktai.

Pasirinkta teisinio reguliavimo priemonė – muitinės pertvarka – yra proporcinga šio aiškinamojo rašto 4.1 papunktyje keliamiems tikslams. Pertvarka leis supaprastinti įstaigos valdymą, atsisakyti funkcijų dubliavimo, užtikrinti greitesnę informacijos sklaidą nebevykdant oficialaus susirašinėjimo tarp muitinės įstaigų, taip pat bendrą muitinės įvaizdį, atsisakant muitinės įstaigų tarpusavio konkurencijos bei nesuderintų sprendimų.

Numatoma, kad Įstatymų projektai įsigalios 2027 m. sausio 1 d. Manytina, kad terminas yra pakankamas tinkamai pasirengti įgyvendinti muitinės pertvarką: parengti teisės aktus, įvykdyti muitinės įstaigų reorganizaciją (įvykdyti konsultacijas su darbuotojais, įspėti darbuotojus pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso 57 straipsnyje nustatytus terminus, perkelti juos į kitus struktūrinius padalinius), inventorizuoti ir perduoti turtą bei įsipareigojimus ir kt.

Poveikis verslo sąlygoms apibrėžtas aiškinamojo rašto 7 punkte.

Projektas nesusijęs su įtaka konkurencijos sąlygoms, socialinei aplinkai, taip pat neturės poveikio aplinkai ir klimato kaitai, regionų plėtrai, viešojo valdymo sistemai.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymų projektai nesusiję su įtaka kriminogeninei situacijai. Muitinės įstatymo projektas (aiškesnis muitinės valdymas) sudarytų palankesnes sąlygas korupcijos prevencijai muitinėje.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymų projektų įgyvendinimas gerintų verslo sąlygas, nes būtų sudarytos palankesnės sąlygos centralizuoti muitinės formalumų atlikimo valdymą. Tai kartu su muitinės formalumų automatizavimu leistų sutrumpinti muitinės formalumų atlikimo laiką muitinio įforminimo metu. Muitinės įstaigų reorganizavimas į vieną juridinį asmenį leistų užtikrintų vienodą muitų teisės aktų interpretavimą ir taikymą bei vienodus kontrolės standartus visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Tolygiau paskirstomi darbuotojai pagal poreikius ir darbo krūvį, vieno juridinio asmens pagrindu sukuriamą galimybę lanksčiau valdyti ar perskirstyti žmogiškuosius resursus tarp skirtingų padalinių, veiklos sričių ar iškilus nestandartinėms situacijoms, susijusioms su krūvio padidėjimu ar priimamų teisės aktų įgyvendinimu, kur laiko sumažinimo sąnaudos verslui yra labai svarbus kriterijus.

8. Ar Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Kitų įstatymų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

Siekiant inkorporuoti Įstatymų projektų nuostatas į teisinę sistemą, siūloma Įstatymų projektus priimti kartu.

10. Ar Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai atitinka Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimus. Muitinės įstatymo projekto sąvokos suderintos su Valstybine lietuvių kalbos komisija.

11. Ar Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektų nuostatos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos dokumentams neprieštarauja.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Įstatymų projektus, ne vėliau kaip iki 2026 m. gruodžio 31 d., atsižvelgiant į Įstatymų projektų nuostatas, reikės priimti ir (arba) pakeisti šiuos teisės aktus:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą „Dėl sutikimo reorganizuoti Lietuvos Respublikos muitinės įstaigas“;

2. Sąjungos muitinės kodekso įgyvendinimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. gruodžio 7 d. nutarimu Nr. 1224 „Dėl Sąjungos muitinės kodekso įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“;

3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. vasario 6 d. nutarimą Nr. 108 „Dėl Kriminalinės žvalgybos subjektų sąrašo patvirtinimo ir jų kriminalinės žvalgybos masto nustatymo“;

4. Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos finansų ministro 1998 m. liepos 10 d. įsakymu Nr. 171 „Dėl Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuostatų patvirtinimo“;

5. Muitinės kriminalinės tarnybos nuostatus, patvirtintus Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos generalinio direktoriaus 2011 m. gruodžio 6 d. įsakymu Nr. 1B-667 „Dėl Muitinės kriminalinės tarnybos nuostatų patvirtinimo“;

6. Muitinės informacinių sistemų centro nuostatus, patvirtintus Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2000 m. spalio 30 d. įsakymu Nr. 452 „Dėl Muitinės informacinių sistemų centro steigimo, nuostatų, struktūros bei etatų sąrašo patvirtinimo“;

7. Muitinės laboratorijos nuostatus, patvirtintus Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos generalinio direktoriaus 2011 m. gruodžio 6 d. įsakymu Nr. 1B-668 „Dėl Muitinės laboratorijos nuostatų patvirtinimo“;

8. Muitinės mokymo centro nuostatus, patvirtintus Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos generalinio direktoriaus 2011 m. gruodžio 6 d. įsakymu Nr. 1B-670 „Dėl Muitinės mokymo centro nuostatų patvirtinimo“;

9. Vilniaus teritorinės muitinės nuostatus, Kauno teritorinės muitinės nuostatus ir Klaipėdos teritorinės muitinės nuostatus, patvirtintus Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos generalinio direktoriaus 2017 m. gegužės 29 d. įsakymu Nr. 1B-429 „Dėl Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos teritorinių muitinių nuostatų patvirtinimo“;

10. Muitinės struktūrinių padalinių nuostatus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Įstatymams įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymų projektų rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Įstatymų projektų reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną „Eurovoc“: „muitinė“, „muitinės pareigūnas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.
